

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, חסידות, ובנגלה

משפטים
גליון יט (לט)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שלישית שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

מ"ע דשקלים אי אפשר לקיימה בלילה . . . . . ד
אם מקבלים שקלים מישראל מומר . . . . . ו
נתן שקל מדמי מעשר שני . . . . . ו
נתן שקל של עיר הנדחת . . . . . ז
הקטר חלבים ואבריה . . . . . ט
נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה זו בתחתונים . . י
ברוך ה' (גליון יח) . . . . . יא

ח ס י ד ו ת

הוי' הוא האלקים (גליון טו) . . . . . יב
מוחין ומדות . . . . . יב
המעלה שבדור שביעי (גליון טז) . . . . . יג
נתאווה הקב"ה .. דירה בתחתונים (גליון טז) . . יד

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' תשא תשל"ט מבאר דבמצוות נתינת מחצית השקל ישנם ב' דינים: א) צ"ל נתינה בפעם אחת, כמבואר ברמב"ם ריש הל' שקלים "ואינו נותנו בפעמים רבות כו" אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת". ב) צריך ליתן מטבע של "מחצית השקל כסף" וכ"ש דאי אפשר ליתן "שוה כסף" בערך של מחצית השקל, ואח"כ מביא מה שביאר בצפע"נ הטעם שצריך ליתן בפעם אחת, כי הנתינה יש לו דין קרבן, והוה גדר כפרה, ובכפרה אינו מועיל נתינה לחצאין, כמבואר בגמ' (ב"ק קי, א) גבי גזל הגר "החזירהו (להכהן) חצאין לא יצא מ"ט אשם קריי' רחמנא", ומבאר דזה שהו"ע של כפרה אפשר לומר בכ' אופנים: א) גדר הכפרה הוא מצד שבזה יקנו קרבנות ציבור שהם לכפרה. ב) עצם הנתינה דמחצית השקל הוה ענין של כפרה - קרבן יחיד, וממשיך די"ל דבזה פליגי רש"י והרמב"ם, דרש"י סב"ל כאופן הא' דגדר הכפרה הוא מצד קרבנות ציבור ולכך גם סב"ל (מנחות נב, א ד"ה לרבות) דבעת הנתינה צריך לכוון שנותנו בשביל קרבנות ציבור, משא"כ הרמב"ם סב"ל כאופן הב' ולומד זה ממ"ש "ונתנו איש כופר נפשו" לשון יחיד, דהנתינה גופא הוא ענין של קרבן וכפרה, ומה שבפועל קונים מזה קרבנות ציבור, הוא ענין לעצמו, ועפי"ז מובן למה כשמביא המ"ע דנתינה מחצית השקל בריש הל' שקלים, אינו מזכיר כלל דזהו בשביל קרבנות ציבור, וגם בריש פ"ד מתחיל בענין בפ"ע חדש לגמרי: תרומת הלשכה מה יעשה בה, לוקחים ממנה תמידין וכו', ובזה מובן ג"כ למה בספר המצוות (מ"ע קע"א) מביא ב' פסוקים במצוות מחצית השקל, ונתנו איש כופר נפשו, וגם הפסוק דזה יתנו, דמונתנו איש כופר נפשו למדים דה"ז ענין של קרבן, ומזה למדים גם בנוגע לנתינת ה"גברא" דצ"ל בבת אחת כנ"ל, כי הו"ע של כפרה, ומזה יתנו למדים בנוגע לה"חפצא" דצ"ל מציאות של מחצית השקל, היינו מטבע של מחצית השקל, ולא הענין דשוויות, עיי"ש בארוכה.

והנה בקרית ספר הל' שקלים כתב וז"ל: אבל נשים ועבדים וקטנים אינם חייבים דכתיב כל העובר על הפקודים ואין אשה ועבד וקטן עוברים על הפקודים, דאע"ג דהוה מ"ע שהזמן גרמא ונשים ועבדים פטורים, הכא דכתיב כופר נפשו הו"א דחייבים אי לאו דכתיב פקודים עכ"ל.

וקשה דלמה הרי זה מ"ע שהזמן גרמא דהלא אי"ז מצוה דוקא לזמן מיוחד? ועי' מנחת חינוך מצוה ק"ה שכתב דאף דהוה מצות עשה שאין הזמן גרמא מ"מ נלמד מקרא דנשים פטורות עיי"ש.

ולפי הנ"ל יש מקום לומר עפ"י המבואר בב"ק קי, א דגזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא משום דאשם קריי' רחמנא ואין כפרה בלילה ועי' בערכין יא, א מה כפרה ביום אף שירה ביום עיי"ש, וכיון דמבואר לעיל דנתינת מחצית השקל גופא הו"ע של כפרה ע"ד בגזל הגר (ועי' לקו"ש חלק ח' פ' נשא (א) ס"ד) א"כ אפ"ל דאין נותנים מחצית השקל בלילה, דאין כפרה בלילה, ולכן ה"ז מ"ע שהזמן גרמא, (ועי' בתוס' קידושין כט, א ד"ה אותו דכיון דאין מלין בלילה ה"ז צ"ל מ"ע שהזמן"ג) ומ"מ בעינן קרא מיוחד לפטור נשים כנ"ל דהו"א דכיון דהוא כופר נפשו נשים חייבות, ועי' ג"כ בשבועות יג, א דכפרת יוהכ"פ הוה רק ביום עיי"ש.

(ועפ"ז יש להעיר במ"ש בגליונות הקודמים לגבי אכילת קדשים בלילה אם יש שם מ"ע, או רק בכדי שלא יבוא לידי נותר, דבמצוות אכילה מצינו דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים (פסחים נט, ב), אי שייך ענין זה דכפרה גם בלילה ואכ"מ).

ולפי המבואר בהשיחה בשיטת הרמב"ם מובן היטב, דכמו דאמרינן בגזל הגר דלא יחזיר בלילה, כיון דהנתינה לכהן גופא הוה כפרה, הנה כן הוא ממש במצוות נתינת מחצית השקל, דעצם הנתינה הו"ע של כפרה וקרוב עכשיו, והקרבות ציבור שיבואו מזה אח"כ הוא דבר בפני עצמו, מובן היטב דאפ"ל דלא יתן בלילה.

ועי' בספר נזר הקודש מנחות (ריש פרק ז') שכתב וז"ל: והנה בהא דהחזירו חצאין הנלמד מאשם דלא יצא הביא השטמ"ק בשם הרמ"ה דהטעם דחצאין לא מהני באשם הוא מפני שהוי בעל מום עיי"ש, ויש לעיין באיזה אופן מיירי הא דהחזירו חצאין, דאם לא השלים הגזילה פשיטא דלא יצא, דהרי בעינן דיחזיר כולו, ולמ"ל קרא ע"ז, ואם לבסוף השלים והחזיר כל הגזילה ונתמלא השיעור מדוע לא מהני ויתחשב ההשבה משעה שהשלים, וא"כ אין כאן חצאין, ולא שייך כאן מום כיון דחשבינן ואזלינן בתר סוף משעת ההשלמה ולא שייך כאן פסול בע"מ אם ניזיל בתר סוף לאחר שנתמלא השיעור, ואפ"ל דבשהחזיר חצאין חל תיכף שם פסול מטעם החסרון, ושוב לא מהני השלמה וזה טעמא בעי וצ"ע עכ"ל.

והנה לפי המבואר בהשיחה אפשר לבאר בפשטות דבגזל הגר עצם מעשה הנתינה של כל הגזילה, זה גופא הוה כמו מעשה הקרבה, היינו דזה גופא הוה כפרה, דאשם קריי' רחמנא, ואם חסר בהסכוט הרי זה כמקריב בעל מום דאי"ז כפרה כלל, ולכן מובן היטב דאין מועיל כלל השלמתו דאח"כ.

ב. במנחת חינוך שם מסתפק אם מקבלים מחצית השקל מאלו שאין מקבלים מהם קרבנות כגון עובדי ע"ה, ישראל מומר או מחללי שבת עיי"ש, ועי' רמב"ם פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ד' דדין זה דאין מקבלים ממנו קרבנות נלמד ממ"ש אדם כי יקריב מכם, מכם להוציא את המומר עיי"ש. ולכאוף יש לומר, דזה תלוי בב' אופנים הנ"ל, דאי נימא דכל ענינו דמחצית השקל הרי זה בשביל קרבנות ציבור, וכשיטת רש"י, מסתבר לומר דגם מחצית השקל אין מקבלים ממנו, כיון דממועט מעיקר החיוב, אבל אי נימא דהו"ע לעצמו מצד עצם הנתינה, ואינו מחמת הקרבנות דאח"כ, אפ"ל דבזה לא מיעטה אותו התורה, ומקבלים ממנו, ויל"ע בזה.

* * *

ג. עי' בירושלמי שקלים פ"ב סוף הל' ב' דמבואר שם דמשו"ה אין מביאים שקל מדמי מעשר שני, משום שנאמר (ויקרא כז, כו) אך בכור אשר יבכר לה' בבהמה לא יקדיש אותו כל שהוא קודש אין קדושה חלה עיי"ש, והקשה ע"ז בהר אפרים בפ"י על הירושלמי, דהרי בלא"ה אפי' בלא הטעם דאין קדושה חלה על קדושה, א"א להביא שקלים ממעות מעשר שני, כיון דהשקלים הוה דבר שבחובה, וקיימ"ל דדבר שבחובה אינה בא אלא מן החולין ואינה באה מן המעשר (משנה מנחות פב, א) עיי"ש.

והנה לכאוף הי' אפשר לדון, דהרי המקור לדין זה דדבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין נלמד ממה שכתוב גבי קרבנות כמבואר במנחות שם, וא"כ בשלמא אי נאמר דנתינת מחצית השקל הוה רק בשביל קרבנות ציבור, אפ"ל דאי אפשר ליתן בדבר שבחובה, כיון דנותנו בשביל קרבנות, אבל להמבואר בשיטת הרמב"ם דעצם הנתינה גופא הוה המצוה והכפרה (והקרבנות דאח"כ הו"ע לעצמו) שוב הי' מקום לומר דבזה ליכא לימוד דדבר שבחובה אינה באה מן החולין, ולכן צריך לקרא מיוחד דאין הקדש חל על הקדש, אלא דבאמת אי אפשר לומר כן, דעי' בשו"ת מהרי"ל סי' נ"ו, ובמגן אברהם או"ח סי' תרצ"ד סק"א שכתבו שמי שנוהג להפריש מעשר כספים לא יתן מהם בפורים משלוח מנות ומתנות לאביונים, שהרי הוא חייב בהם, ודבר שבחובה אינה בא אלא מן החולין, הרי דדין זה אינו רק בקרבנות אלא בכל המצוות, וא"כ אין לומר כהנ"ל.

ועי' ב"ק סה, א, דמבואר שם דבעה"ב שטען טענת גנב בפקדון ונשבע ובאו עדים והודה משלם תשלומי כפל ואשם וחומשו עולה לו בכפילו עיי"ש, היינו דמה שהוא צריך לשלם חומש לכפרת השבועה, הרי זה נכלל בתשלומי כפל שלו.

ולכאו' אינו מובן כלל, דאיך אפ"ל דחומש עולה לו בכפילו, דהרי לכאו' יש לו ב' חיובים מיוחדים, החיוב דכפל והחיוב דחומש, ואיך אפשר לומר דאחד נפטר בחברתה? וביארו האחרונים בזה דאם החיוב דחומש הי' חיוב ממוך בודאי לא שיך לומר שיעלה לו חיוב זה בכפילו, אלא דיסוד חיוב דחומש הו"ע דכפרה (ועי' בזה בלקו"ש ח"ז עמוד 13 דעיקר טעם החיוב דחומש הוא מצד כפרה ולכן בלא נשבע או בלא הודה אינו מוסיף חומש עיי"ש בארוכה) ויסוד ענין דכפרה אינו מצד דחבירו מקבל כסף, ולא שהוא יחסר כסף החומש, אלא דעצם המעשה שמשלם חומש הוה מעשה המכפר (וזהו ע"ד המבואר לעיל גבי גזל הגר וכו') וכיון שכן, אפ"ל דלא איכפת לך מה שיש גם סיבה אחרת לחייבו בזה, כיון דאיך זה זכות או חובה על הממוך, אלא מצד דהאדם צריך כפרה, ומעשה זה הוה מעשה כפרה, וא"כ אף אם בלא"ה הרי הוא חייב בכפל, מ"מ כיון דיש כאן מעשה של נתינת חומש כמבואר ברש"י שם, הרי זה כפרה, ועי' בספר ברכת אברהם בב"ק שם בזה.

ולפי הנ"ל יש לדון ג"כ בענין הנ"ל דלמ"ל קרא מיוחד דאיך הקדש חל על הקדש תיפוק לי' דדבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין, דהנה המאירי ביצה יט, ב ביאר הטעם בזה, דהיאך יפרע חובו בדבר שזקוק להביאו מצד אחר עיי"ש. (ועי' אנציקלופדי' תלמודית ערך דבר שבחובה בתחילתו),

ולפי המבואר לעיל בשיטת הרמב"ם דעצם מעשה הנתינה של מטבע דמחצית השקל זה גופא הוה כפרה, (ולכן צריך למטבע דוקא ולא שוויותו, וכך צריך ליתנו בפעם אחת דוקא) א"כ לולי קרא מיוחד הו"א דאף אם נתן ממעות מעשר שני יצא ידי חובתו ומתכפר לו מחמת עצם מעשה הנתינה, ולא איכפת לך מה שמחוייב בזה בלא"ה מצד מע"ש, דכ"ז יתכן רק כשהוא חיוב ממוך וכו' וכנ"ל, אבל הכא דהחיוב הוא עצם מעשה הנתינה הו"א דיצא יד"ח גם במעות מעשר שני, לכן קמ"ל קרא מיוחד דיחוסרוך מטעם אחר דאיך הקדש חל על הקדש, וכתבתי רק להעיר, וכמובן שאכתי יש לעיין בזה.

* * *

ד. עי' ברמב"ם פ"ג מהל' שקלים הל' י"א שכתב וז"ל: הי' של עיר הנדחת לא עשה כלום עכ"ל. ובכס"מ שם הקשה דצריך טעם למה פרט עיר הנדחת דוקא עיי"ש, והיינו דהי' אפ"ל בכל איסורי הנאה דלא עשה ולא כלום, ועי' בקרית ספר פ"ג שם שכתב וז"ל: הי' של עיר הנדחת לא עשה כלום מפני שאסור בהנאה וטעון שריפה כדכתיב ואת כל שללה תקבוצ אל תוך רחובה וכו' עכ"ל.

ולכאו' יש לדייק מזה שכתב וטעון שריפה, דדוקא משום זה לא עשה כלום, היינו משום דכתותי מיכתת שיעורי',

אבל באיסורי הנאה סתם דאינו טעון שריפה יצא ידי חובתו, ואפ"ל כי מצוות לאו ליהנות ניתנו כמבואר בר"ה כח, א גבי שופר של עולה זבכ"מ (ובפרט לפי הנ"ל דאיך כאך דיך נתינה של שויות, אלא עצם המטבע), ולכך נקט הרמב"ם דוקא עיר הנדחת דטעון שריפה ולא סתם איסורי הנאה.

אבל לכאור' איך שייך לומר בשקל די שחרון דכתותי מיכתת שיעורי', דבשלמא בכל הני דאמרינן כתותי מיכתת שיעורי' כגון בשופר ולולב, היינו משום דצריך לעצם השיעור בהחפץ, אבל הכא דבפשטות לא בעינן לשיעור בעצם, מה איכפת לך אם הוא כתות?

ולכאור' אפ"ל כפי המבואר בהשיחה כנ"ל דזה יתנו מגלה דעצם נתינה המטבע הוה המצוה ולא שויותו (ולא כמ"ש בחינוך מצוה ק"ה ובמנחת חינוך שם סוסק"א, המובא בהערה 35) ואם הוא כתות איך שם מטבע עליו, היינו דבעינן לשיעור עצמי דוקא ולא שיעור מצטרף (ע"ד המבואר בהשיחה בסעי' ד' עיי"ש), ולכך שייך כאן החסרון דכתותי מיכתת שיעורי'.

ועי' בחידושי ר' חיים הלוי (הל' שבת פי"ז הל' י"ב וי"ג) שכתב וז"ל: הך הלכתא דכתותי מכתת שיעורי' לא נכלל בזה דעצם הדבר חשיב כמו שאינו, אלא ודאי דיסוד הדין הוא דהשיעור מכתת ובטל ממנו שיעורי', אבל עצם הדבר איתא בעיני' ולא בטל עכ"ל. ולכך אפ"ל דגם במטבע יש החסרון דכתותי מכתת, דאז אינו מטבע שלם.

אלא דעי' בהערה 50 שמקשה דלמה לי קרא ד"ונתנו איש כופר נפשו" דצריך ליתנו בבת אחת, הרי דיך זה כבר נכלל בהלימוד ד"זה יתנו" דמכיון שצריך ליתן מטבע כסף הרי בדרך ממילא אפ"ל נתינה לחצאין, ומתוך (בא' מתירוציו) די"ל דממעט בזה נתינת חתיכות מטבע זה עד שיצטרפו למטבע שלם עיי"ש, והיינו דלפועל הרי הוא נתן מטבע של מחצית השקל, וליכא בזה החסרון דזה יתנו, ורק משום הדין דצריך ליתנו בבת אחת לא יצא ידי חובתו.

הנה משמע מזה דאם נותן חתיכות מטבע של מחצית השקל, בפעם אחת, איך כאן שום חסרון כלל, (דדוקא שם יש חסרון מחמת שאינו נותנו בבת אחת) וא"כ אפי' אי נימא כתותי מכתת למה לא עשה כלום?

ואפ"ל בפשטות לשיטת אדה"ז בשו"ע סי' שס"ג סעי' י' וז"ל: לחי שעשאו מעצי אשירה כשר, ואעפ"י שהלחי צריך שיהא בו שיעור דהיינו גובה י"ט וכו' וכל דבר הצריך שיעור איך עושיך אותו מעצי אשרה מפני שעומדים לשרפה וכאילו נשרפו ונעשו אפר ונכתת שיעורם, מ"מ אילו הי' מדבק כתיחותם דהיינו שהי' מגבל האפר הי' יכול לעשות ממנו גובה י"ט כו' לפיכך הוא כשר עכ"ל, ועי' ג"כ מאירי עירובין

יד, ב שכתב עד"ז דהוה כעפר המכותת ממש, ועי' ג"כ מאירי סוכה יט, ב ובריטב"א רפ"ג דסוכה כתב: כאילו אפרו מונח וצבור עיי"ש, ועי' בצפע"נ הל' יבום פ"ד ה"כ, ובמילא מובן היטב דהן אמת דאם המטבע ישנו בעין אלא הוא מחולק בחתיכות, הרי זה מטבע ויצא ידי חובתו, אבל הכא כיון דמצד כתותי מיכתת הרי הוא נדון כאילו הוא אפר ממש, וא"כ לאו שם מטבע עליו כלל, ולכן שפיר מובן מה שפסק הרמב"ם דהי' של עיר הנדחת לא עשה כלום.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ה. בלקו"ש ח"ג פ' צו העלה שהמצוה דהקטר חלבים ואברים אינו מקיים אלא ביום, ובלילה אינו אלא שמונע שלא לבוא לידי נותר בלבד, אבל המצוה אינו מקיים אז, עש"ה - ושאל בקונט' הערות הת' ואנ"ש ח"א (ע' 21) הרב י.ה.ג. ממנחות (עב, א) דהקטר חלבים ואברים דוחה שבת משום דחביבה מצוה בשעתה שהרי אפשר להקטיר גם בלילה, ולפמ"ש בלקו"ש, לכאו' מאי הראי'? הרי הצריכו להקטיר ביום מפני שלא יתבטל המצוה דהקטרה, שאינו אלא ביום בלבד?

וכתב בגליון (ברוקלין) לד ס"כ הריממ"ק לתרץ עפ"י זבחים (יג, א) שמשוה אכילת מזבח לאכילת כהנים, והנה האחרונים כתבו דמ"ע דאכילת הזבח מקיים בכזית לבד. ועפ"ז כתב לחדש (ועי' מ"ש ע"ז בגליון (ברוקלין) לט סי"ג, - וסיאטל גליונות יא (ס"ח), יג ועוד), דגם המצוה דהקטרה מקיים כבר בכזית לבד, והחשוב להקטיר כל החלבים ואברים הוא רק כדי לא לעבור בב' ילין, וא"כ מתורץ "בפשטות הקושיא .. דלפי הנ"ל הרי מצות ההקטרה מתקיימת בכזית לבד, ולכן מזה שהקטרת חלבים ואברים דוחה שבת ומקטיר כל חלבים כו' בשבת למדים שחביבה מצוה בשעתה, דאל"כ הי' צ"ל מותר להקטיר בשבת רק כזית .. והשאר ימתיך עד מוצאי שבת...". עכ"ל.

והנה איתא בלקו"ש יתרו תשל"ט סי"ג: "ווי עס שטייט אין מפרשים "חייבין להשאיר מן האברים והחלבים להקטיר בלילה לכבוד המקום כדי שלא יהא בטל המזבח לא ביום ולא בלילה". - "בכור שור לצו, ו, ב. ובק"א לתו"כ שם: ופירוש הפסוק היא העולה כו' שאע"פ שכל הקרבנות קרבין ביום, העולה תהי' על המזבח כל הלילה כו' כדי שיהי' כל הלילה על המזבח" (הערה 71 שם) עכ"ל ק.

והקשה הרב שלום דובער הכהן: "ולכאו' הנ"ל הוא בסתירה למה שחידש בלקו"ש צו ח"ג שהמצוה בהקטרה הוי רק ביום ולא בלילה, ע"ש"? - וכתב לתרץ (ראה הערות לוד גליון יד ס"ב): "אולם לפי מה שחידש (בגליון לד דנ.י.) הרב

קלמנסון, שהמצוה מקיים בכזית גרידא ע"ש, א"ש ודו"ק" עכ"ל.

ולע"ד לא אמר כלום ליישב, ולא הרגיש שבדבריו דוקא הרס לגמרי תירוצו של הריממ"ק, שהרי השאלה היתה, שאם רק ביום קיים "מצות" הקטרה לפי"ז מנין ההוכחה במנחות דחביבה מצוה בשעתה? כיון שבלא"ה חייבים להקטיר ביום דוקא, כיון שבליה ליכא המצוה. - והתי' הי', שאה"נ מכזית לחוד אין שום הוכחה עדיין דחביבה מצוה בשעתה, ההוכחה היא דוקא ממה שחייבים להקטיר שאר כל החלבים ביום, שבהם ממילא אין "מצות" הקטרה, ובהם אין שום חילוק בין יום ללילה, שהרי ענין השלילי שבהקטרה מתקיים בלילה כמו ביום ממש, וע"ש מה שדייק הריממ"ק: "ויומתק בהנ"ל לשון הרמב"ם (מע"ה"ק פ"ד ה"ב) שם שכתב בזה"ל: אע"פ שמותר להקטיר... בלילה - משתדלין להקטיר הכל ביום עכ"ל. דאילו כזית חייב להקטיר בלא"ה משום מ"ע דהקטרה, ורק על הכל ישנו הדין שצריך להשתדל רק משום חביבה מצוה בשעתה". עכ"ל.

והשתא יוצא שהרב ש.ד. הכהן אומר נגד הגמ' דמנחות ונגד הרמב"ם במע"ה"ק - לפי תפיסתו של ריממ"ק כמובן - שבאמת מספיק להקטיר בפועל רק כזית בלבד ביום, ובזה מקיים המצוה דהקטרה, והשאר "חייבים... להקטיר בלילה" - ולא הרגיש שברמב"ם מפורש - לפי הריממ"ק - שצריך להקטיר הכל ביום, ולא הרגיש שבזה שוב הדרא קושיית הרב י.ה.ג. בקונט' ח"א הנ"ל, דמנין שמעינן דהחביבה מצוה בשעתה, שהרי מהכזית לא שמעינן זאת, והשאר, לפי דעתו לא חייבים להקטיר ביום, אלא אדרבה, משאירים ללילה דוקא, - הרי שסותר תירוצו של ריממ"ק בו בשעה שרוצה לבנות עליו התירוץ שלו.

אולם לפי האמת תירוצו של הריממ"ק בלא"ה תמוה מאד, וכמו שהארכתי כבר במ"א, ולענין קושיית הרב ש.ד. הכהן הנ"ל כבר כ' לתרץ במ"א, - והכוונה במ"ש הרמב"ם "משתדלין להקטיר הכל", נראה לבאר באופן אחר לגמרי, והיינו להדין (פסחים סד, ב) "והקטירם כולם כאחת", "דכך מצותו להקטירו כאחת" (שו"ת זרע אברהם סי' ד אות יב), ולענין שם הקטרה מספיק בכזית, רק שביטל מצות הקטרה, שאינו אלא בב"א דוקא.

ולפי"ז מיושב מה שכ' הגאון ר' מנחם זעמבא הי"ד שם (אות יד) "שלא ראה שיביא הרמב"ם הדין, והקטירם כאחת", ולהנ"ל א"ש ודו"ק.

הרב ישכר דוד קלויזנר
נחלת הר חב"ד

ו. בלקו"ש דברים תשל"ו סעי' ו' (ובלקו"ש ח"ו שיחה ב' לפ' שמות הערה 42, ובכ"מ), מובא בשם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ שכ"ק אביו אדמו"ר מוהרש"ב הי' מוסיף לפעמים רבות -

בלשון המדרש "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה זו בתחתונים" - תיבת "יתברך".

ובשיחת ש"פ וישלח תשכ"ט (מהנחת ה'ת' בלתי מוגה):
עפי"ז וועט מען אויך פארשטיין וואס עס איז פאראן אין
דעם לשון נתאוה וכו' א הוספה פון רבי'ן [כ"ק אדמו"ר
מוהרש"ב] נ"ע.

וואס דער רבי [כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע] האט געזאגט
אז אביו דער רבי נ"ע האט מוסיף געווען נתאוה הקב"ה
להיות לו יתברך דירה בתחתונים, ניט ווי ער זאגט אין
מדרש אן דעם ווארט יתברך, ע"כ.

ולהעיר מתורה אור פ' משפטים ד"ה ויראו את אלקי
ישראל בתחלתו (עו, ד) וז"ל: וכידוע שתכלית הבריאה הי'
בשביל להיות לו ית' דירה בתחתונים, עכ"ל.

משה מנחם מענדל איידעלמאן

ז. בגליון יח (כח) אות א' מביא מ"ש בלקו"ש חי"א
פ' יתרו (א) מבאר מ"ש רז"ל גנאי הוא למשה ושש"ר מישראל
שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'. ומבאר שם
דוקא עד שבא יתרו שהי' אצלו ענין הסכלות דלעו"ז ואמר
ברוך ה' היינו שתכלית ההמשכה למטה מטה הי' דוקא ע"י
יתרו כיון שעל ידו נחבררה המציאות דלעו"ז, וזהו הענין
דיתרון החכמה מן הסכלות. ומקשה שם דלכאורה אינו מובן
למה נחשב זה לגנאי למשה ושש"ר מישראל דהרי לא הי' אצלם
הענין דסכלות ואיך שיין שיברך החכמה דלעו"ז. ונשאר
בהגליון שם בצ"ע.

והנה בלקו"ש ח"ד ע' 1271 (הוספות) פ' יתרו וז"ל:
און דאס איז אן אנווייזונג צו יעדער עידן אז דורך וואס
קען ער באקומען די תורה - דורך דעם וואס ער וועט
אויפטאן אין דעם יתרו וואס געפינט זיך אין אים, ד.ה.
אין דעם גוף ונה"ב. עכ"ל. ועפי"ז מובן לכאורה, דהרי
בכאו"א יש לו ה"יתרו" הפרטית שלו.

אליעזר גיטלנסקי

ח ס י ד ו ת

ח. בגליון טו (לה) הסתפק הת' ש.ז.מ.ד. אם יש לבאר הפסוק דהוי' הוא האלקים באופן ב' (ע"ד הביאור עה"פ שובה ישראל עד הוי' אלקיך (ד"ה שובה ישראל ש.ז.)) והיינו שגם הוי' הוא צמצום לגבי' כמו שם אלקים - דאם לא נאמר כן צ"ב למה הסדר בהפסוק הוא הוי' הוא אלקים ולא להיפך - אלקים הוא הוי' (דעפ"י מה שמבאר בשהיוה"א שגם שם אלקים המצמצם ומעלים הוא בחי' חסד כמו שם הוי' - הי' צריך להיות כן).

והנה בסה"מ קונטרסים ח"א ד"ה אתה הראית ע' נו מפורש קושיא דהסדר הול"ל להיפך אלקים הוא הוי'. ומתרץ כמ"ש הנ"ל דיש עוד ענין בהוי' הוא האלקים והיינו שזהו ג"כ צמצום כמו שם אלקים.

המערכת

ט. בסה"מ תמנ"ט ד"ה פקדת הארץ ע' צג איתא: דהרי כל מה שהמדות הם מקור לעולמות זהו כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה שהמדות שייכים אל הזולת כמ"ש במ"א ההפרש בין מוחיך למדות והיינו רק פעולת המדות דעצם המדות הרי שייכים גם בלא זולת רק שפעולת המדות א"א בלא זולת וכל פעולה ה"ה בחי' שלבר מעצמותו כו' ועוד דמה שנאמר שרחמים וחסדים שייכים אל הזולת זהו כשהמדות באים בבחי' הגבלה .. שזהו בחי' חיצוני' בכלל כו' עכ"ל.

וכן הוא במאמר ד"ה בן פורת יוסף הב' (הוספות לד"ה שמח תשמח): דטבע המדות הוא גילוי לזולתו כגון חסד גבו' רחמים צריך להיות על מי להתחסד על מי להתרחם וזהו דכתיב זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה עכ"ל.

וצלה"ב איך לתווך זה עמ"ש בד"ה נ"ח רס"ו ע' קיב: וגם עצם מהות המדה שהיא האהבה עד"מ היא דוקא כשיש דבר הזולת מי שיאהב אז נתעורר במדת האהבה אבל כשלא יש דבר הזולת אינו מתעורר באהבה כלל. עכ"ל.

ואולי י"ל עפ"י הידוע דגם במדת החסד וכיו"ב

קודם שמתגלה בפועל יש בו כמה מדריגות וכמ"ש בד"ה שמח תשמח ע' 36: וככל הנ"ל בכח החכמה בג' מדריגות שבו כו' כן יובן במדת החסד שיש בה ג"כ ג' מדריגות מראשית התחלתה עד תכלית גילוי ג"כ באופן הנ"ל כמו בכח החכמה כו'. הא' גילוי הטוב והחסד מה שמטיב ומשפיע חסד לזולתו והוא החסד שבא בגילוי ממש לזולתו כו', הב' מדת החסד שבלבו, והיינו מה שנתעורר תמיד תמיד בנפשו להטיב לזולתו ועדיין לא בא ההטבה בגילוי אלא שנתעורר בנפשו להטיב כו', ומובן דכל פרטי ענין ההטבה שבאים בגילוי ישנם שם בהתעוררות פרטי ההטבה שבלב כו', אלא שהם שם בהעלם ואינם ניכרים עדיין כו', (ובדרך פרט יש בזה ג"כ ב' מדריגות, הא' בחינת התעוררות הטבה כללית ואינו ניכר עדיין במה תהי' ההטבה ואיך תהי' כו', שיוכל להיות הטבה בכמה ענינים שונים וכל מיני ההטבה וכל פרטיהם הכל כלולים בהעלם בהתעוררות זאת כו', והב' כמו שבא התעוררות בהטבה פרטית לפי אופן המקבל ובאופן כזה וכזה תהי' כו', אמנם עדיין לא בא לידי גילוי ממש בהשפעה אל המקבל (שגם זה למעלה עדיין מכפי צמצום כלי המקבל שיומשך אליו בגילוי כ"א בדרך מקיף כו'), ויבוא לידי גילוי אח"כ כו'. עכ"ל. נמצא שיש ב' דרגות בהמדה שמתעורר בלבו:

(א) התעוררות כללי, (ב) שיש להמדה ציור פרטי, וא"כ י"ל שבד"ה פקדת הארץ מדבר איך שהמדה הוא בעצם - היינו בלי שום שייכות לאיזה ציור פרטי, משא"כ בד"ה נ"ח מדבר איך שהמדה נתלבש באיזה ציור וזה שייך דוקא כשיש דבר הזולת (וזהו מש"כ מהות המדה). ודו"ק ועצ"ע.

שמואל פעוונזנער

י. בענין מה ששאלתי בהגליון לכבוד יו"ד שבט אות ד' בענין מה שמביא ראיה על ענין שמצד התולדה ששייך לכ"א מזה דכ"א יכול לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי ששם לכאו' אינו ענין שמצד התולדה.

ואפשר יש לבאר זה בהקדים מ"ש "ואיך זה בא ע"י בחירה וע"י עבודה כ"א פארטיקערהייט מצד התולדה מ"מ איך בזה הגבלה" דלכאורה איפכא מסתברא דדוקא ענין שמצד התולדה איך בזה הגבלה וכמו בענין ירושה דאפי' קטן יורש.

אלא לכאו' הכוונה היא דמאחר דגדלה מעלת השביעי, ואיך זה בא ע"י בחירה כ"א פארטיקערהייט מצד התולדה, וא"כ זה שייך ליחידי סגולה, כי ענין רגיל כמו ירושה

וכדומה זה שייך לכל אחד וגם קטן יורש, אבל ענין בלתי רגיל שהוא ענין גדול וא"כ לכאוף זה שייך רק ליחידי סגולה, וע"ד בראת צדיקים שמבו" בתניא שזהו יחידי סגולה. וע"ז מביא שגם עניני רוח"ק וגם מעשי אבותי שהם צדיקים אף שבראת צדיקים אעפ"כ איך בזה הגבלה וכ"א יכול לבוא לזה וכמו שמבאר בתניא שגם אלו שמצד הנשמה אינם מסוג דבראת צדיקים אעפ"כ ע"י עבודה וכו' הרי כולי האי ואולי כו' עיי"ש בתניא פי"ד בסופו.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

יא. במא' באתי לגני חשי"א סעי' ד' מבאר דהבריאה היא בכח העצמות, ואח"כ אומר שלכן א"א לומר שהכוונה היא בשביל עולמות כי הם גילויים ואא"ל שהעצמות הוא בשביל גילויים עיי"ש. וצ"ל מהי הכוונה דהבריאה הוא בכח העצמות, אם הכוונה על כללות הבריאה גם על עולמות העליונים, או שהכוונה הוא על עולמות התחתונים. אם הכוונה כפי אופן הא' אזי מובן יותר מ"ש שאאפ"ל שהעצמות הוא בשביל גילויים כי מאחר שגם בריאת עולמות העליונים הוא בכח העצמות וא"כ אם הכוונה בשבילה עצמה א"כ הרי העצמות בשביל הגילויים. אבל אם נאמר שרק בריאת עולמות התחתונים הוא בכח העצמות א"כ איך אפשר לומר על זה שהעצמות בשביל הגילויים.

ואם נאמר כאופן הא' איך זה מתאים עם המבואר בסוף הסעיף שדוקא יש הגשמי הוא מושרש בהעצמות.

ולכאוף מזה שמביא מאגה"ק שהוא לבדו בכחו ויכולתו להוות יש מאין שמזה מביא הענין דההתהוות הוא מכח העצמות, ומזה שממשיך אח"כ בסעי' ה' שזה שאומרים שכלים דאצי' הם יש מאין זהו דווקא לגבי האורות אבל לגבי מקורם הם גילויי ההעלח, וא"כ לכאוף הם אינם בכלל זה שאוף שהוא לבדו בכחו ויכלתו מאחר שהם באמיתית אינם ישמאין. ובאמת באגה"ק גופא מובא זה הענין על התהוות בי"ע (רק ששם אינו שולל התהוות האצי' רק ששם מדובר אודות התהוות מכלים דאצי') ואף שאינו מדובר בדווקא אודות התהוות עוה"ז הגשמי, אבל הרי גם כאן הוא שולל בעיקר כלים דאצילות.

וזו שאומר שאא"ל שהעצמות הוא בשביל הגילויים (היינו השאלה הא' הנ"ל) יכולים לבאר שאם נאמר שתכלית התהוות הוא בשביל עולמות העליונים היינו שגם התהוות התחתונים הוא בשביל העליונים (אף שזה גופא צריך ביאור) והתהוות התחתונים ה"ה בכח העצמות וא"כ הרי העצמות בשביל הגילויים.

וכתבתי כ"ז רק להעיר כי צריכיה לברר כ"ז עפ"י המבואר בדא"ח בכלל ובפרט באלו המאמרים המצויינים שם.

הנ"ל

לזכות
ב"ק אדמו"ר שליט"א

יחזק השי"ת בריאותו ויארזך ימיו ושנותיו בטובה ומחיקות
ותהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה מרובה
ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש

כתובת המערכת :

הערות וביאורים 417 Troy Ave. Brooklyn, N.Y. 11213 U. S. A.